

Komentari Hrvatskog Telekoma d.d.

na prijedlog Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme

I) Općenito

U prijedlogu Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (u daljnjem tekstu: prijedlog Pravilnika) HAKOM, nameće infrastrukturnim operatorima obveze koje smatramo da ne proizlaze iz odredaba Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08 i 90/11 – dalje u tekstu: ZEK). Dosadašnja primjena Pravilnika ukazala je na potrebu mijenjanja nekih odredaba koje predstavljaju velika ograničenja u korištenju postojeće EKI, ali i u poticanju gradnje nove EKI, pa stoga posebno ukazujemo na sljedeće:

1) Važećim Pravilnikom određena je obveza infrastrukturnih operatora da **moraju** operatorima korisnicima omogućiti zajedničko korištenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme u svim slučajevima kada postoji razina slobodnog prostora određena odredbama Pravilnika, bez obzira što takva obveza ne proizlazi iz odredaba ZEK-a. Identična pravna rješenja preuzeta su i u prijedlogu Pravilnika koji je HAKOM stavio na javnu raspravu, a prema kojemu sva elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema (u daljnjem tekstu: EKI) predmet je zajedničkog korištenja.

Iz odredaba ZEK-a o zajedničkom korištenju EKI (čl. 30.) ne proizlazi ovlaštenje HAKOM-a da u pogledu sve EKI može odrediti obvezu zajedničkog korištenja, nego se to ovlaštenje odnosi samo na one slučajeve kada je operator korisnik onemogućen u pristupu EKI zbog zahtjeva zaštite ljudskog zdravlja, očuvanja okoliša, zaštite prostora, izbjegavanja prekomjerne gradnje kada je to gospodarski neučinkovito ili fizički neprikladno, zaštite i očuvanja kulturnih dobara ili nacionalne sigurnosti. Dakle, radi se o razlozima koji ne leže na strani infrastrukturnog operatora nego na strani države, odnosno lokalnih zajednica (JLS/JPRS) koje svojim prostornim planovima ograničavaju daljnju gradnju navedene infrastrukture i povezane opreme na određenim područjima. U tim slučajevima koji su pobrojani u čl. 30. st. 2. i 3. ZEK, a kada nema mogućnosti da operator korisnik izgradi vlastitu infrastrukturu, HAKOM bi mogao intervenirati svojom odlukom i to samo u slučaju da postoji slobodan prostor u EKI, a infrastrukturni operator ne želi sklopiti ugovor pa bi se to moglo sukladno načelima općih propisa o obveznim odnosima smatrati šikaniranjem operatora korisnika. Iz navedene zakonske odredbe jasno se vide zakonske granice u kojima se može kretati HAKOM prilikom reguliranja zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, pa ih HAKOM ne može proširivati podzakonskim aktom.

Sukladno čl. 30. st. 1. ZEK-a HAKOM može samo **poticati** zajedničko korištenje EKI, ali ne i nalagati obvezu infrastrukturnom operatoru da, izvan slučajeva navedenih u čl. 30. st. 3. ZEK-a, stvori uvjete operatorima korisnicima za zajedničko korištenje EKI nalažući infrastrukturnom operatoru obveze koje su s njegovog aspekta poslovno i financijski potpuno neopravdane i neracionalne, za koje ne postoji nikakva sigurnost povrata investicije. Budući da se u takvim slučajevima radi o ograničenju vlasništva infrastrukturnog operatora, sukladno ustavnim odredbama takva ograničenja mogu biti propisana samo zakonom, a vlasnik koji je podvrgnut ograničenju vlasništva ima pravo na naknadu za takvo ograničenje svojeg vlasništva.

Osim toga, HAKOM nameće i obveze operatoru korisniku koji prvi zatraži od infrastrukturnog operatora korištenje slobodnog prostora u cijevima kabelske kanalizacije, da mora o svome trošku (do refundiranja uloženi sredstava od strane infrastrukturnog operatora) postaviti one kombinacije cijevi malog promjera i mikrocijevi koje

omogućavaju „djelotvorno korištenje raspoloživog slobodnog prostora“ u izgrađenoj kabelskoj kanalizaciji. Time se tog operatora korisnika stavlja u neravnopravni položaju u odnosu na ostale operatore korisnike koji će nakon postavljanja kombinacija cijevi zatražiti korištenje neke od tako postavljenih cijevi, jer će njihov trošak prilikom postavljanja kabela biti neusporedivo manji.

Nametanjem takvih obveza podzakonskim aktom infrastrukturnim operatorima i operatorima korisnicima HAKOM ograničava pravo vlasništva, a također ograničava poduzetničke i tržišne slobode. S obzirom da ta ograničenja nisu određena odredbama ZEK-a, time su ta ograničenja i u suprotnosti s odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, a u suprotnosti su s i odredbama čl. 48., 49. i 50. Ustava Republike Hrvatske. Naime, ograničenja prava vlasništva mogu biti određena samo zakonom i vlasnik koji je podvrgnut takvim ograničenjima ima pravo na adekvatnu naknadu. Ta naknade se ne može izjednačiti s naknadom za pristup i zajedničko korištenje EKI koja je za infrastrukturnog operatora također regulirana odlukom HAKOM-a. Dakle, ta naknada morala bi biti posebno iskazana kao naknada za ograničenje vlasništva koje mora trpjeti infrastrukturni operator (obveza davanja slobodnog prostora u cijevima drugim operatorima; obveza trpljenja postavljanja kombinacija cijevi malog promjera i mikrocijevi propisanih Pravilnikom; obveza preuzimanja u vlasništvo postavljenih kombinacija cijevi malog promjera i mikrocijevi; obveza refundiranja troškova koje je imao operator korisnik zbog postavljanja kombinacija cijevi; obveza sređivanja postojećeg stanja u kabelskoj kanalizaciji). Takva ograničenja ne proizlaze iz odredaba ZEK-a o zajedničkom korištenju EKI, pa ih stoga, sukladno ustavnim i zakonskim odredbama, ne bi bilo moguće pobliže odrediti niti podzakonskim propisom, osim u slučajevima zaštite ljudskog zdravlja, očuvanja okoliša, zaštite prostora, zaštite i očuvanja kulturnih dobara ili nacionalne sigurnosti, odnosno kada bi se dokazalo da je potrebno izbjeći prekomjernu gradnju zbog toga što to nije gospodarski učinkovito ili je fizički neprikladno.

U prijedlogu Pravilnika se posebno naglašava djelotvorno korištenje slobodnog prostora u cijevima i zdencima kabelske kanalizacije, a da se pri tome ne vodi briga o planskom gospodarenju resursima. Pri tome mislimo na činjenicu da infrastrukturni operator ne može na nekoj trasi rezervirati prostor koji će mu, u skladu s planovima razvoja usluga, trebati u budućem razdoblju. Nemogućnost planiranja daljnjeg razvoja kabelske kanalizacije, kao jednog od infrastrukturnih elemenata mreže, neprihvatljivo je za bilo kojeg operatora elektroničkih komunikacija. Na ovaj način infrastrukturni operator kao vlasnik infrastrukture i/ili nositelj prava puta i/ili nekog drugog stvarnog ili drugog prava u skladu s posebnim propisima, izjednačen je u korištenju EKI s operatorima korisnicima što je u potpunosti nelogično i suprotno smislu regulacije. Naime, ako operator koji ulaže u gradnju i održavanje EKI može izgubiti mogućnost korištenja te infrastrukture u budućnosti i to za svoje neophodne potrebe, pitanje je zašto bi snosio taj trošak kada mu je daleko isplativije čekati da netko drugi izgradi kabelsku kanalizaciju (cijevi velikog promjera) sa svim kombinacijama cijevi malog promjera (uključujući i mikrocijevi), a on zatim po vrlo niskim cijenama (koje je odredio regulator svojom odlukom) postavi svoj kabel i koristi tu infrastrukturu dok god ima za to potrebu. Dodatno, infrastrukturni operator snosi troškove naknada prema vlasnicima zemljišta, odnosno upraviteljima općeg dobra.

Analizom obveza koje imaju infrastrukturni operatori u ostalim zemljama Europe nismo našli eksplicitne odredbe u smislu načina popunjavanja slobodnog prostora u DTK (kombinacijom cijevi/mikrocijevi), što govori o neuplitanju Regulatora u propisivanje tehničko/tehnoloških uvjeta nad infrastrukturom vlasnika. Stoga, eksplicitno propisivanje takvih uvjeta od strane HAKOM-a smatramo presedanom u europskoj praksi.

Slijedom navedenog, operatori nisu rješenjima koja daje prijedlog Pravilnika stimulirani graditi vlastitu infrastrukturu jer su troškovi gradnje i održavanja infrastrukture ogromni u odnosu na troškove koje imaju ako koriste slobodni prostor u tuđoj infrastrukturi. Iz prijedloga Pravilnika proizlazi kao da je cilj infrastrukturnog operatora ulagati u infrastrukturu radi njezinog davanja u najam/zakup drugim operatorima. Jasno je da ako bi to bio cilj, nova infrastruktura se ne bi gradila i u nju se ne bi ulagalo, jer se uložena financijska sredstva ne mogu vratiti iznajmljivanjem/davanjem u zakup niti u vrlo dugom vremenskom razdoblju. Smatramo da je cilj operatora, a što proizlazi iz ZEK-a i regulatornog okvira EU, gradnjom vlastite infrastrukture unaprijediti svoje elektroničke komunikacijske usluge a ne baviti se djelatnošću najma/zakupa infrastrukture.

Stoga i dalje smatramo, kao što smo naveli i u javnoj raspravi koja je bila prije donošenja Pravilnika 2008. godine, i izmjena i dopuna tog Pravilnika 2010. godine da se pravilnik kojim se uređuje zajedničko korištenje EKI može odnositi samo na slučajeve određene čl. 30. st. 3. ZEK-a. Za ostale slučajeve ne vidimo u ZEK-u mjesta za nametanje infrastrukturnom operatoru obveza kako je predviđeno prijedlogom Pravilnika. Dakle, svi ostali slučajevi moraju ostati isključivo u domeni ugovornog odnosa između infrastrukturnog operatora i operatora korisnika na dobrovoljnoj osnovi. U tu kategoriju potrebno je uvrstiti i situacije kada operator korisnik, nije predvidio/planirao razvoj svoje infrastrukture u određenom razdoblju, pa zbog toga nije zauzeo u planskim dokumentima određenu

trasu EKI unutar koridora EKI, što rezultira nemogućnošću izgradnje vlastite infrastrukture i povezane opreme (čl. 25. st. 2. i 3. ZEK). Ne vidimo razloge da bi infrastrukturni operator, sukladno ZEK-u, morao biti u bilo kakvoj obvezi da, pod prijetnjom donošenja odluke HAKOM-a, iznajmiti/dade u zakup svoju EKI bilo kome tko nije bio ažuran u planiranju svoga razvoja.

Stoga smatramo da proširivanje ovlasti HAKOM-a na slučajeve koji nisu navedeni u ZEK-u i nametanje dodatnih obveza infrastrukturnom operatoru, znači kršenje ZEK-a, općih propisa o vlasništvu, te obveznim odnosima, a isto tako je i negativna poruka operatorima u domeni planiranja gradnje, samoj gradnji i korištenju vlastite infrastrukture, što nije u skladu s čl. 3. ZEK-a (prostorno planiranje i gradnja infrastrukture kao interes RH) i 25. ZEK-a (planiranje gradnje u dokumentima prostornog uređenja), a niti s čl. 5. st. 2. t. 4. ZEK-a koji određuje da je HAKOM u obavljanju regulatornih poslova propisanih ZEK-om **obvezan** „*poduzimati sve primjerene mjere, primjenjujući načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i razmjernosti, ... i to osobito na sljedeće načine: ...poticanjem djelotvornih ulaganja u novu i naprednu infrastrukturu, na način kojim se osigurava da bilo koja obveza pristupa odgovarajuće vodi računa o riziku ulaganja, te se omogućuju različiti sporazumi o suradnji između ulagača u infrastrukturu i tražitelja pristupa kako bi se raspodijelio rizik ulaganja, osiguravajući pri tome zaštitu tržišnog natjecanja i poštivanje načela nediskriminacije...*», kao niti s Direktivama EU (poticanje operatora da grade vlastitu infrastrukturu).

Slijedom navedenog, smatramo da iz Pravilnika treba jasno proizlaziti da se odredbe Pravilnika mogu odnositi samo na situacije određene ZEK-om (čl. 30.st.3.), s time da činjenice izbjegavanja prekomjerne gradnje kada je to gospodarski neučinkovito ili fizički neprikladno treba i posebno dokazati i u kontekstu čl. 5. st. 2. t. 4. ZEK-a tj. ne može se teret gradnje EKI i obveza davanja te EKI drugima na korištenje odrediti bez utvrđivanja gospodarske učinkovitosti i utvrđivanja rizika ulaganja.

2) Pitanje «sređivanja postojećeg stanja kabela uvučenih bez prethodnog zaključenja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabela kanalizacije», mora biti sagledano u svjetlu odredaba ZEK-a, ali i općih propisa o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i obveznim odnosima.

Jedan od osnovnih problema u korištenju kabela kanalizacije je velika količina neovlašteno uvučenih kabela, što je vrlo često napravljeno na tehnički neprihvatljiv način i protivno pravilima struke. Postupak sređivanja postojećeg stanja koji je uveden važećim Pravilnikom iz 2008. i 2010. godine dugotrajan je i od vlasnika kabela kanalizacije i (cijevi i kabela zdenaca) zahtjeva angažiranje velikih ljudskih i materijalnih resursa da bi se utvrdilo tko je neovlašteno uvukao kabele. Potom slijedi dugotrajan postupak pregovaranja oko sklapanja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI, te utvrđivanja datuma od kojeg je operator korisnik dužan plaćati naknadu. Operatori korisnici koji su nelegalno uvukli svoje kabele u kabelsku kanalizaciju ne snose nikakve sankcije za svoje protupravno postupanje, nego dapače, infrastrukturnog operatora se prisiljava na legalizaciju (ozakonjenje) postojećeg stanja.

Prijedlogom Pravilnika čak se određuju i dodatne «pogodnosti» za operatora korisnika koji je nelegalno (bez sklopljenog ugovora) uvukao svoje kabele u cijevi i zdence kabela kanalizacije infrastrukturnog operatora. Prijedlog Pravilnika sadrži kogentnu odredbu da „*Najam za korištenje kabela kanalizacije se plaća od dana pokretanja postupka ozakonjenja.*“, a ne od dana kada je on stvarno nelegalno uvukao svoje kabele, a što je moguće dokazati raznim dokazima npr. vrijeme kada je počeo pružati usluge svojim korisnicima na određenom području. Pri tome se uopće ne vodi računa da je infrastrukturni operator morao upotrijebiti značajne materijalne i ljudske resurse da bi utvrdio koji je operator i na kojim sve trasama uvukao svoje kabele. Najgora kazna za operatora korisnika je izvlačenje kabela, a što će se dogoditi tek ako niti nakon što mu to HAKOM naloži, ne sklopi ugovor s infrastrukturnim operatorom.

Budući da su postupci sređivanja postojećeg stanja mogli biti pokrenuti tek kada je HAKOM donio o tome propise tj. krajem 2008. godine, za ranije razdoblje kada je infrastrukturni operator tražio da se sklopi ugovor i time legalizira nelegalno postavljeni kabel, prema odredbama važećeg Pravilnika, a i ovog prijedloga Pravilnika ne bi se mogla naplatiti naknada za pristup i korištenje kabela kanalizacije. Iz toga proizlazi da bi za operatora korisnika koji je nelegalno uvukao svoje kabele u kabelsku kanalizaciju infrastrukturnog operatora, a potom je sklopio ugovor, obveza plaćanja naknade nastala od trenutka pokretanja postupka ozakonjenja u skladu s prijedlogom Pravilnika.

Također, za operatore korisnike ne postoje nikakve sankcije koje bi ih prisiljavale na sanaciju stanja u kabelskoj kanalizaciji nastalog pri neovlaštenom ulasku, tj. za njega legalizacijom prestaje odgovornost za devastaciju kabela kanalizacije i često puta onemogućavanje infrastrukturnom operatoru i drugim operatorima njezinog

korištenja sukladno tehničkim normama i specifikacijama. Slijedom navedenog, zapravo je kažnjen infrastrukturni operator, a ne operator korisnik koji je nelegalno postavio svoje kabele.

Odredbe prijedloga Pravilnika kojima se nameće obveza legalizacije nelegalno postavljenih kabela, stimuliraju operatore korisnike i dalje na nelegalni ulazak u kabelsku kanalizaciju jer će konačni rezultat njihovog nelegalnog ponašanja biti nametnuta obveza infrastrukturnom operatoru da mora takvo stanje prihvatiti i legalizirati ga. Naime, iako je Pravilnikom iz 2008. godine bilo određeno da svi kabele koje se postavlja nakon donošenja tog Pravilnika moraju biti postavljeni u skladu s odredbama tog Pravilnika tj. da se više ne može uvlačiti kabele bez prethodno sklopljenog ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI, i dalje se u praksi događa da su operatori korisnici nelegalno uvlače nove kabele. Kada je po prijavi HT-a nadzornik elektroničkih komunikacija izašao na prijavljenu lokaciju da utvrdi nelegalno uvlačenje kabela, operatori korisnici opravdavali su takvo uvlačenje kabela kao zamjenu postojećih kabela uvučenih prije stupanja Pravilnika na snagu, a što je HAKOM u gotovo svim slučajevima i prihvaćao kao valjano obrazloženje, i time omogućio i dalje nezakonito ponašanje operatora korisnika. Stoga smatramo da su takve odredbe prijedloga Pravilnika protivne odredbama ZEK, te općem stvarnopravnom i obveznopravnom uređenju i uvode nove standarde u ponašanju prema onim subjektima koji svjesno krše propise i nelegalno ulaze u tuđu imovinu. Time HAKOM pogoduje nezakonitim radnjama operatora koji su nelegalno ušli u kabelske zdence i kabelsku kanalizaciju infrastrukturnog operatora i njihovom stjecanju bez pravne osnove što je protivno hrvatskom pravnom poretku.

3) Posebno ističemo da tehnologija mikrocijevi i mikrocijevnih sustava koju je uveo Pravilnik 2008. godine, a ovaj prijedlog Pravilnika ju i dalje razrađuje, predstavlja drugačiju koncepciju u planiranju, izgradnji i eksploataciji svjetlovodnih pristupnih mreža, nego kakva je bila ranije zastupljena. Postojeća kabelska kanalizacija nije planirana ni građena u skladu s tom koncepcijom, pa implementacija mikrocijevnog sustava u istu ne može biti svugdje primjenjiva kako se to nalaže Pravilnikom. Pogotovo to nije moguće na ovom stupnju zauzetosti postojećim bakrenim i svjetlovodnim kabelima, a koja je u velikoj mjeri prouzročena devastacijom kabelske kanalizacije uslijed nezakonitog uvlačenja kabela od strane operatora korisnika.

Nadalje, punjenje kabelske kanalizacije cijevima manjeg promjera otežava mogućnost sanacije i zamjene postojećih kabela, poglavito bakrenih kabela većeg kapaciteta.

4) Prijedlog Pravilnika prvenstveno vodi računa o potrebama pristupnih mreža gdje je brzina realizacije jedan od bitnih faktora prilikom reguliranja odnosa između infrastrukturnog operatora i operatora korisnika. Kod spojnih mreža koje se u velikoj mjeri podudaraju sa trasama pristupnih mreža (koriste iste trase kabelske kanalizacije) naglasak je na sigurnosti i pouzdanosti sustava. Jedno od glavnih mjerila pouzdanosti sustava je što manja učestalost smetnji i prekida i brzina otklanjanja istih.

Mišljenja smo da bi se radi sigurnosti spojnih mreža, ne samo sustava infrastrukturnog operatora, već i svih drugih operatora koji koriste istu infrastrukturu, trebalo posebnim dodatkom ovom prijedlogu Pravilnika propisati uvijete za zajedničko korištenje EKI na trasama spojnih vodova i pretežito spojnim trasama, u smislu definiranja maksimalne popunjenosti cijevi kabelske kanalizacije, načinu popunjavanja i dinamici odvijanja radova.

II) Posebni komentari na pojedine odredbe prijedloga Pravilnika

Članak 1.

U **stavku 2.** smatramo da bi trebalo brisati riječi: „elektroničku komunikacijsku mrežu“ jer se iz naslova prijedloga Pravilnika te iz cijelog sadržaja Pravilnika jasno razaznaje da se radi isključivo o elektroničkoj komunikacijskoj infrastrukturi, a ne i o elektroničkoj komunikacijskoj mreži.

Članak 2.

U članku 2 predlažemo dodati **točku 8.** u kojoj treba pobliže definirati pojam „druge povezane opreme“ u smislu ovog Pravilnika, budući da je zakonski pojam „povezane opreme“ širi od pojma elektroničke komunikacijske infrastrukture, pa ostaje nejasno koja je to „druga povezana oprema“ koja je povezana s infrastrukturom.

Posebno iz praktičnih razloga predlaže se definicija koja glasi:

„druga povezana oprema u okruđu EKI: oprema koja služi za uspostavljanje cjelovitosti i funkcionalnosti, zaštite te kontrole pristupa EKI, a pojavni oblici iste su elementi za izgradnju i održavanje, učvršćivanje, spajanje, brtvljenje, smještanje, označavanje, geopozicioniranje, ispitivanje, mjerenje, alarmiranje i dr.“

Obrazloženje

Nedostaje u prijedlogu Pravilnika definicija pojma „druga povezana oprema“, a u praksi se pokazalo dosta nerazumijevanja što spada u tu opremu. U ZEK je definiran širi pojam tj. „povezana oprema“ koji je širi od pojma „elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme“.

Članak 3.

U **stavku 2.** predlažemo da se kriterij za određivanje slobodnog prostora „kabel 120 dana nije u funkciji“ detaljnije regulira jer infrastrukturnom operatoru, kako je predloženo prijedlogom Pravilnika, nije omogućeno provjeriti funkcionalnost i u kojem vremenskom razdoblju operatora korisnika.

Iza druge rečenice u stavku 2. predlažemo dodati rečenicu:

„Ako infrastrukturni operator ima izrađenu projektnu dokumentaciju i odobren budžet u tekućoj godini ili mu je projektna dokumentacija dostavljena od operatora korisnika, ili su radovi po tim projektima u tijeku, prostor u cijevima koji je planiran za polaganje kabela po tim projektima smatra se zauzetim.“

Obrazloženje

Navedenu izmjenu smatramo nužnom da bi se moglo planirati korištenje EKI barem u okviru jedne poslovne godine. U protivnom infrastrukturni operator nema mogućnosti zadržati slobodni prostor u cijevima za svoje potrebe ili za potrebe operatora korisnika koji su već postavili zahtjev za zajedničko korištenje EKI.

Odredbu **stavka 3.** predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„(3) Neophodni servisni prostor za održavanje postojećih kapaciteta je slobodni prostor koji je dostatan za uvlačenje kabela najvećeg promjera korištenog na razmatranom dijelu kabelske kanalizacije i slobodna mikrocijev dostatna za uvlačenje mikrokabela najvećeg promjera korištenog na razmatranom dijelu kabelske kanalizacije.“

Odredbu **stavka 12.** predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„(12) Nije dopušteno izravno uvlačenje svjetlovodnog kabela kapaciteta manjeg od 288 niti u cijev velikog promjera, već se prethodno mora instalirati zaštitna cijev malog promjera ili mikrocijev ako operator koristi tehnologiju mikrokabela. Time se postiže maksimalna fleksibilnost u sustavu, glede održavanja i zaštite instaliranih kabela. Izuzetak od ovog pravila mogu biti već uvučeni kabele bez prethodnog zaključenja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabelske kanalizacije, a koji će biti predmet postupka iz članka 9. ovog pravilnika.“

Obrazloženje

Navedena izmjena predstavlja usklađenje sa čl. 11. st. (1) Pravilnika o tehničkim uvjetima za kabelsku kanalizaciju koji glasi:

„(1) Cijevi velikog promjera su cijevi vanjskog promjera 63 do 110 mm, a mogu biti izrađene od polivinil klorida ili polietilena. Cijevi velikog promjera se polažu u zemlju prilikom izgradnje kabelske kanalizacije, a u njih se prilikom korištenja kabelske kanalizacije uvlače cijevi malog promjera, mikrocijevi, svjetlovodni kabele velikog kapaciteta (broj niti _ 288), a u posebnim slučajevima i bakreni kabele.“

Odredbu **stavka 13.** predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„(13) Postojeći slobodan prostor u cijevima velikog promjera treba koristiti tako da se isti popunjava sa cijevima malog promjera, istog ili različitih promjera koje mogu, ali i ne moraju biti istovremeno uvučene u cijev velikog promjera. Dopušteno je korištenje sljedećih cijevi malog promjera: PE20, PE25, PE32 i PE40.“

Odredbu **stavka 16.** predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„(16) Ako je cijev velikog promjera zauzeta s dva ili više kabela, a u sustavu kabelaške kanalizacije ne postoji prikladniji slobodni prostor za korištenje, tada se slobodni prostor za uvlačenje svjetlovodnih kabela kapaciteta manjeg od 96 niti, iskorištava uvlačenjem jedne ili najviše dvije cijevi malog promjera ili većeg broja mikrocijevi veličine koja omogućuje maksimalno iskorištavanje slobodnog prostora.“

Odredbu **stavka 17.** predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„(17) U slobodni prostor koji je obuhvaćen tehničkim rješenjem ako postoje zahtjevi i drugih operatora uvlače se istovremeno predviđene kombinacije cijevi radi djelotvornog korištenja raspoloživog prostora. Operatori za koje je izrađeno tehničko rješenje su u obvezi u cijelosti snositi troškove realizacije tehničkog rješenja (izvlačenje nekorištenog kabela, uvlačenje cijevi, popravak ili proširenja kabelaške kanalizacije i slično), a međusobni obračun tih troškova i cijene zajedničkog korištenja određene su ugovorom iz članka 8. ovog pravilnika, između infrastrukturnog operatora i operatora korisnika.“

U **stavku 18.** predlažemo dodati sljedeće:

„Mikro cijevi debljine stjenke od 1,5 mm treba pri prolazu kroz zdence, kao i pri ulazu u spojnicu, dodatno zaštititi odgovarajućom oblogom ili drugom zaštitom.“

U **stavku 21.** predlažemo brisati riječi: „ili cijevima promjera 50 mm“ tako da odredba glasi:

„(21) U cijevima malog promjera koje su zauzete s jednim svjetlovodnim kabelom, slobodan prostor popunjava se uporabom mikrocijevi, kao što je prikazano u Tablici 4.:“

U **stavku 23.** predlažemo da se iza riječi: „operatora korisniku“ dodaju riječi: „u pravilu“, tako da odredba glasi:

„(23) Ako na djelu trase izgrađene kabelaške kanalizacije postoji samo jedna cijev promjera 50 mm, ili 40 mm, (PE50 ili PE 40) te ako se u njoj već nalazi kabel, smatra se da na tom dijelu nema slobodnog prostora, pa je za svako polaganje dodatnog kabela operatora korisnika, u pravilu, potrebno proširiti kabelašku kanalizaciju u skladu s tehničkim rješenjem.“

Obrazloženje

Smatramo da je potrebno omogućiti da se u slučajevima na koje se odnosi stavak 23., a koji bi zahtijevali proširivanje kabelaške kanalizacije popunjene cijevi PE50 može dopuniti sa mikrocijevima, ako se postigne takav dogovor između infrastrukturnog operatora i operatora korisnika. Time bi se izbjegli nepotrebni troškovi i radnje vezane za kopanje rovova, polaganje novih cijevi, zatrpavanje rovova, rad na javnim površinama, a sve uz pribavljanje odgovarajućih suglasnosti vlasnika nekretnina/upravitelja općeg dobra, i dokumenata za gradnju – potvrde glavnog projekta zbog nadogradnje kabelaške kanalizacije i ishođenje uporabne dozvole.

Predlažemo da se u **članku 3. doda novi stavak 24.** koji glasi:

“U slučaju kad je trasa kabelaške kanalizacije izgrađena s dvije cijevi promjera 50 mm ili 40 mm (2xPE50 ili 2xPE40), a u jednoj se nalazi kabel, dok je druga cijev prazna, mora biti u svakom trenutku omogućena nesmetana zamjena postojećeg kabela odgovarajućim kabelom najmanje istog promjera, koristeći za to predviđenu drugu praznu cijev u skladu sa člankom 3. stavak 3. ovog pravilnika.“

Obrazloženje

Izmjenama Pravilnika iz 2010. godine na inicijativu HT dodan je navedeni stavak čime se olakšalo servisiranje svjetlovodnih kabela naročito kod spojnih kabela gdje je brzina otklanjanja smetnji od najvećeg interesa. Brisanjem navedenog stavka servisiranje svjetlovodnih kabela bilo bi otežano čime bi se ugrozila sigurnost i raspoloživost sustava. Ako se prihvate rješenja koja predlaže HAKOM u članku 3. stavku 21. u odnosu na važeća pravna pravila iz sada važećeg Pravilnika (čl. 4. st. 21. i 24.) to će značiti da se u trasama CORE optike više neće moći zamijeniti postojeće kabele malog kapaciteta isto takovim kabelima većeg kapaciteta, već isključivo mikro cijevima i mikro kabelima, a što smatramo tehnički neopravdanim i neprihvatljivim.

Članak 6.

Stavak 7. predlažemo izmijeniti tako da se propiše posebna tablica te da stavak glasi:

„(7) Za uvlačenje svjetlovodnog kabela do određenog promjera, potrebno je koristiti cijevi malog promjera i cijev PE 50 minimalnog vanjskog promjera odnosno tipa, prema Tablici 9 :

Tablica 9.

Vanjski promjer kabela (mm)	Tip cijevi (vanjski promjer u mm)
≤ 8	MC 16/12* (12)
≤ 11,5	PE20 (20)
≤ 13,5	PE25 (25)
≤ 18	PE 32 (32)
≤ 23	PE40 (40)
≤ 25	PE50 (50)

*MC=mikrocijev»

Članak 7.

predlažemo brisanje **st. 5.**

Obrazloženje

Izmjenama Pravilnika iz 2010. godine na inicijativu HT brisan je navedeni stavak, pa smatramo i dalje da taj stavak treba brisati.

Članak 8.

Stavak 4. točka d) predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„d) međusobnu udaljenost između zdenaca, po načelu od sredine do sredine zdenca,“

Obrazloženje

Dužine od uvodnog zdenca do objekta nisu dio zajedničkog korištenja kabelaške kanalizacije infrastrukturnog operatora, već je isto u vlasništvu objekta-zgrade.

Stavak 5. smatramo neprihvatljivom u dijelu koji se odnosi na refundiranje troškova.

Obrazloženje

ZEK u čl. 30. st. 9. određuje da HAKOM pobliže svojim pravilnikom određuje «*temeljne sastavnice ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme*».

Način na koji će infrastrukturni operator naknaditi troškove operatoru korisniku prelazi okvire određene čl. 30. st. 12. ZEK-a jer se takve odrednice ne mogu smatrati temeljnim sastavnicama ugovora (bitnim elementima ugovora), nego se time zadire u slobodu ugovaranja, te se ograničava pravo vlasništva, a također se ograničava poduzetničke i tržišne slobode, što su ustavom zaštićene vrijednosti. Pravilnikom se određuju modaliteti plaćanja tako da se nalaže refundiranje iznosa «*na način da za taj iznos umanju račun za najam po drugim ugovorima za zajedničko korištenje kabelaške kanalizacije*», te ako se «*cjelokupni iznos ne može refundirati od najma za tekuću godinu, preostali iznos će se refundirati od sljedećeg računa i tako sve do konačnog refundiranja ukupnog troška*». Dakle, iz navedenog je vidljivo da se radi o prisilnoj kompenzaciji, te da su time ograničeni u slobodi ugovaranja i infrastrukturni operator, kao vlasnik kabelaške kanalizacije, ali i operator korisnik. Prisilna kompenzacija može biti određena samo zakonom, a nikako ne podzakonskim propisom.

Stoga smatramo da HAKOM može propisati samo bitne elemente ugovora, ali ne i modalitete plaćanja, pa se predlaže brisanje ove odredbe u dijelu koji se odnosi na refundiranje troškova i prisilnu kompenzaciju, čime bi se na sve što ugovorne strane ne urede drugačije primijenile odredbe Zakona o obveznim odnosima.

U stavcima 8., 9. i 10. definirano je kako će se izvoditi radove. S obzirom da HT ima sklopljene ugovore za izvođenje radova s nekim operatorima, a smatramo da to mogu imati i drugi infrastrukturni operatori, postupak definiran stavcima 8,9 i 10 je u takvim slučajevima suvišan. Slijedom navedenog predlažemo novi stavak ispred stavka 8. koji će glasiti:

„Ako operator korisnik i infrastrukturni operator nemaju sklopljen ugovor kojim reguliraju izvođenje radova radi zajedničkog korištenja EKI, procedura izbora izvođitelja radova obaviti će se u skladu sa stavcima 8, 9 i 10.“

Stavak 11. predlažemo izmijeniti tako da glasi:

„Operator korisnik može samostalno izvoditi ili ugovoriti s trećom osobom izvođenje radova iz tehničkog rješenja, uz obavezan stručni nadzor u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji, s vlastitim nadziranjem ili nadziranjem od strane nezavisne stručne osobe, a infrastrukturni operator može nadzirati radove u svojstvu vlasnika infrastrukture. Cijena nadziranja infrastrukturnog operatora mora biti troškovno orijentirana.

Obrazloženje

Prilikom izvođenja radova iz tehničkog rješenja, ulogu investitora ima operator korisnik i on je dužan u svoje ime nadzirati izvođenje radova. HT nadzire radove u svojstvu vlasnika infrastrukture radi zaštite svoje imovine i funkcioniranja sustava, a ne u svojstvu nadzora u ime investitora. Sva prava i obaveze iz Zakona o prostornom uređenju i gradnji odnose se na investitora, a to je u ovom slučaju operator korisnik

Članak 9.

U **stavku 1.** predlažemo da se briše druga rečenica, te da stavak 1. glasi:

«Agencija potiče zakonito zajedničko korištenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, te sprječava ugrožavanje sigurnosti uporabe elektroničke komunikacijske mreže, cjelovitosti mreže i međusobnog djelovanja elektroničkih komunikacijskih usluga. U tu svrhu, ovim člankom propisuje se postupak sređivanja postojećeg stanja kabela uvučenih najkasnije do 31.12.2008. godine bez prethodnog sklapanja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabela i kabelske kanalizacije. Svi kabele uvučeni nakon tog datuma bez prethodnog sklapanja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabela i kabelske kanalizacije ne mogu biti predmet sređivanja postojećeg stanja, nego se na njih primjenjuju odredbe Pravilnika o uvjetima korištenja izgrađene kabela i kabelske kanalizacije (čl. 4. do 9.), te će isti, ako nisu postavljeni u skladu tim odredbama, o čemu će uz suglasnost infrastrukturnog operatora odlučiti nadzornik Agencije, biti izvučeni iz kabela i kabelske kanalizacije o trošku operatora korisnika, odnosno drugog subjekta koji ih je postavio. Operator korisnik, odnosno drugi subjekt koji je bez sklopljenog ugovora s infrastrukturnim operatorom uvukao svoje kabele u kabela i kabelsku kanalizaciju, snositi će sukladno općim propisima i sve troškove koje je imao infrastrukturni operator radi utvrđivanja kome pripadaju kabele, nastalu materijalnu štetu, kao i štetu što infrastrukturni operator nije za to vrijeme tako zauzeti prostor u kabela i kabelskoj kanalizaciji mogao koristiti za vlastite potrebe ili ga dati temeljem ugovora na zajedničko korištenje drugim operatorima korisnicima ili trećima.»

Obrazloženje

Budući da je HAKOM-u prijavljeno više slučajeva nelegalnog uvlačenja kabela u kabela i kabelsku kanalizaciju nakon stupanja na snagu Pravilnika 2008. godine, pri čemu ne samo da nisu poštovane odredbe o prethodnom sklapanju ugovora, nego uopće nisu poštovane niti odredbe Pravilnika koje se odnose na obvezu postupanja po tehničkom rješenju i uvlačenje propisanih kombinacija cijevi malog promjera i mikrocijevi, smatramo da je potrebno izriječno navesti da se odredbe Pravilnika o sređivanju postojećeg stanja ne odnose na slučajeve koji su nastali nakon stupanja Pravilnika na snagu 2008. godine. U protivnom dogoditi će se da operatori korisnici i dalje neće poštovati odredbe Pravilnika i nelegalno će uvlačiti svoje kabele, a infrastrukturni operatori bit će obvezni legalizirati njihove nezakonite radnje. S obzirom da je HAKOM naveo da «*potiče zakonito zajedničko korištenje*» EKI, sve što je nastalo nakon stupanja na snagu Pravilnika ne može i ne smije biti predmet sređivanja postojećeg stanja. Sama sintagma «*postojeće stanje*» znači da je to ono stanje koje je postojalo u trenutku stupanja Pravilnika na snagu 2008. godine. Sve nakon toga više nije «*postojeće stanje*», nego se radi o uvlačenjima kabela koja moraju biti u

skladu s Pravilnikom. Stoga, onaj koji ne poštuje odredbe ZEK-a i Pravilnika, postupa protuzakonito i takvo njegovo ponašanje ne može biti predmet legalizacije, nego mora biti adekvatno sankcionirano, radi odvratanja tog operatora korisnika, ali i drugih od takvih radnji.

Također, nelegalnim uvlačenjem kabela bitno se smanjuje razina slobodnog prostora u kabelskoj kanalizaciji na štetu infrastrukturnog operatora i onih operatora korisnika koji uvlače kabele temeljem ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI. Zbog toga bi pravilno rješenje trebalo biti da se nelegalno i nepropisno uvučene kabele nakon stupanja Pravilnika na snagu tj. 31.12.2008. godine smatra kabelima koje se izvlači iz kabelske kanalizacije bez provođenja postupka sređivanja postojećeg stanja. U suprotnom, odredbe Pravilnika o sređivanju postojećeg stanja idu na štetu onih koji su legalno postavljali kabele.

Ako se ne uvažave navedene činjenice, onda ovaj Pravilnik važi samo za infrastrukturne operatore i one operatore koji su legalno uvukli svoje kabele, ali ne i za operatore korisnike koji postupaju nezakonito, pa time ovaj Pravilnik postaje bespredmetan.

Budući da su značajni troškovi koje ima infrastrukturni operator radi izvida, izrade tehničke dokumentacije i drugi troškovi nastali zbog nelegalnog uvlačenja kabela, smatramo da takve troškove mora snositi onaj koji ih je svojim nezakonitim radnjama prouzročio te da ih sukladno općim propisima mora i naknaditi infrastrukturnom operatoru.

Stavak 2.

Stavak 2. je prihvatljiv samo pod uvjetom da se odnosi na stanje koje je nastalo prije 31.12. 2008. godine tj. ako se prihvati predloženi stavak 1.

Također predlažemo da se sintagma «*prethodno ishodio potvrdu o pravu puta*» zamijeni sintagmom «*stekao pravo puta sukladno odredbama Zakona o elektroničkim komunikacijama*».

Obrazloženje

Infrastrukturni operator stekao je pravo puta ispunjenjem zakonskih pretpostavki iz čl. 28. st. 1. tj. infrastrukturni operator stekao je pravo puta u trenutku stupanja na snagu ZEK-a 1. srpnja 2008. godine, a ne u trenutku ishoda potvrde o pravu puta kao deklaratornog akta.

HT predlaže da se i u novom Pravilniku zadrže odredbe iz važećeg Pravilnika koje glase:

„(5) U slučaju da je operator korisnik ili svaka druga pravna ili fizička osoba neopravdano odbila urediti odnose sukladno Zakonu, najam će se obračunati od datuma kada je infrastrukturni operator prvi puta pokrenuo postupak sređivanja postojećeg stanja kabela uvučenih bez prethodnog zaključenja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabelske kanalizacije.

(15) Ako Agencija utvrdi da je pokretanje postupka utvrđivanja činjeničnog stanja iz stavka 12. ovog članka bilo neopravdano, sve troškove postupka snosi operator korisnik koji ga je pokrenuo.

(16) Svako neovlašteno uvlačenje kabela u kabelsku kanalizaciju smatrat će se ugrožavanjem sigurnosti uporabe elektroničke komunikacijske mreže, cjelovitosti mreže i međusobnog djelovanja elektroničkih komunikacijskih usluga, te će biti kažnjivo sukladno Zakonu.“

Obrazloženje

HT se protivi neunošenju u prijedlog Pravilnika stavaka 5., 15. i 16 važećeg Pravilnika. Brisanjem navedenih stavaka ukinut će se ionako slabi mehanizmi za sprječavanje ilegalnog korištenja kabelske kanalizacije. Dapače smatramo da brisanje ovih stavaka pogoduje onim operatorima koji ilegalno koriste kabelsku kanalizaciju.

Stavak 13. predlažemo da glasi:

„(13) Najam za korištenje kabelske kanalizacije plaća se od dana pokretanja postupka ozakonjenja, odnosno od dana koji je u postupku ozakonjenja utvrđen kao dan početka korištenja kabelske kanalizacije (npr. datum zasnivanja pretplatničkog odnosa između korisnika usluga i operatora korisnika). Ako se dan početka korištenja kabelske kanalizacije ne može sa sigurnošću utvrditi, jer operator korisnik ne želi dostaviti točne podatke o uvlačenju kabela, najam se plaća godinu dana unatrag od dana pokretanja postupka ozakonjenja.

Operator korisnik koji je neovlašteno uvukao kabele, dužan je nadoknaditi infrastrukturnom operatoru troškove postupka ozakonjenja svojih kabela.“

Obrazloženje

Operatoru korisniku koji je nelegalno uvukao svoje kabele u kabelsku kanalizaciju infrastrukturnog operatora, pogodovalo bi se ako bi on trebao platiti najam slobodnog prostora u cijevima od trenutka kada ga je infrastrukturni operator prvi puta pozvao na sređivanje postojećeg stanja kabela. Postupak sređivanja postojećeg stanja utvrđen je od strane HAKOM-a tek 2008. godine, pa iz ovakve odredbe pravilnika proizlazi da za sve ranije razdoblje kada je operator korisnik bio pozvan od strane infrastrukturnog operatora na sklapanje ugovora i plaćanje najma/zakupa, infrastrukturni operator neće moći naplatiti korištenje svoje EKI. Ovakvo rješenje nije kazna za operatora korisnika nego je to kazna za infrastrukturnog operatora koji se primjenom ovakve odredbe Pravilnika ne bi mogao pozvati na opće propise i naplatiti stečeno bez pravne osnove, kao i nastalu štetu. Stoga predlažemo da se navedeno uredi na način kako smo predložili u st. 1. ovog članka tj. legalizirati se može samo one kabele koji su postavljeni do 31.12. 2008. godine i u to uz plaćanje naknade od trenutka kada su kabele uvučeni, te plaćanja troškova koje je imao infrastrukturni operator zbog provođenja postupka sređivanja postojećeg stanja, kao i štete koju je pretrpio.

Još jednom naglašavamo da se postupak sređivanja može odnositi samo na one kabele koji su uvučeni prije stupanja Pravilnika na snagu krajem 2008. godine. Ako bi HAKOM ostavio mogućnost šire primjene odredaba o sređivanju postojećeg stanja tj. ako netko u budućnosti (nakon 2008. godine) uvuče kabel u tuđu kabelsku kanalizaciju, pa tvrdi da je postavio svoj kabel ranije, a HAKOM to legalizira u postupku sređivanja postojećeg stanja, tada se nikada neće stati na kraj nelegalnom uvlačenju kabela. U tom slučaju primjena ovog Pravilnika postat će potpuno besmislena.

Mišljenja smo da bi HAKOM morao poduzeti mjere protiv svakog operatora koji je nakon stupanja na snagu ZEK-a, a pogotovo nakon stupanja na snagu Pravilnika 2008. godine, bez valjane pravne osnove uvlačio, odnosno koji će uvlačiti svoje kabele u tuđu kabelsku kanalizaciju, a što bi moralo biti vidljivo u odredbama Pravilnika koje se odnose na sređivanje postojećeg stanja.

Iako je Pravilnik u praksi gotovo godinu i pol dana, negativna praksa nelegalnih ulazaka u kabelske zdence i kabelsku kanalizaciju se nastavila. Slučajevi koji su otkriveni, prijavljivani su HAKOM-u s dokumentacijom koja ukazuje kada se nelegalni ulazak dogodio (policijski zapisnici), međutim HAKOM nije do sada poduzimao mjere protiv operatora korisnika koji se tako ponašao, iako je u članku 9. stavku 16. važećeg Pravilnika jasno propisano da će se svako neovlašteno uvlačenje kabela u kabelsku kanalizaciju smatrati ugrožavanjem sigurnosti uporabe elektroničke komunikacijske mreže te će biti kažnjivo sukladno ZEK-u. Naprotiv, HAKOM je takve operatore upućivao da sklope ugovor s infrastrukturnim operatorom čime se i dalje pogoduje nezakonitim radnjama operatora korisnika, a infrastrukturnog operatora se prisiljava na sklapanje ugovora kojim bi se takvo stanje legaliziralo.

Članak 10.

U stavku 2. smatramo da je potrebno propisati da zahtjev mora sadržavati i podatke o frekvencijama i izračun smetnji (interferencije).